

A CSALÁDI HÁTTÉR ÉS A RENDKÍVÜLI HELYZET ELVISELÉSE KÖZTI ÖSSZEFÜGGÉS VIZSGÁLATA EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

KANCZNÉ Nagy Katalin¹ – GÁL Gyöngyi²

Abstract

We have conducted a survey to find out how did college students experience the pandemic and how did they manage their conflicts in this tense period of time. The every day lives of both regular and distance school students have changed as well as the lives of their families. In our study we wanted to discover if *there are any significant connections between the student's family background and his or her ability to manage these conflicts*. We have conducted the survey from April 28, 2021 to June 15, 2021. As the basis of our study, we used the Lazarus and Folkman (1986) method, with all the 66 questions of their Ways of Coping Questionnaire, which we have extended with questions dealing with the participants' family background. The survey analyses seven conflict resolution strategies: 1) positive reappraisal, 2) escape-avoidance, 3) social support, 4) distancing and self acceptance, 5) confrontation, 6) problem solving and self control and finally, 7) withdrawal, loss of control and seeking help. The recorded survey shows correlation in the 1) problem solving strategies and the 2) conflict resolution strategies of the participants developed during the emergency with respect to their family background, relationships, number of children and religiosity.

Keywords

Pandemic, conflict, family, problem solving, college students

Bevezető

„Az élet csak visszafelé érthető meg, de előre felé kell élni”- írja S. Kierkegaard [6]. A múlt járványügyi helyzetének tanulmányozása, ennek rövid és hosszú távú társadalmi-gazdasági és oktatási hatásainak kutatása - napjainkban ismét nagymértékben felkeltette a szakemberek, kutatók figyelmét. A történelem folyamán, több ismert világvjárvány (pestis, feketehimlő, kolera, spanyolnátha) végigkísérte, olykor átalakította az emberiség mindennapjait. Az elmúlt évtizedekben a HIV, a SARS, a madárinfluenza, napjainkban pedig a koronavírus (Covid – 19) terjedése figyelmeztet minket arra, hogy a modern technológiáknak köszönhető emberi magabiztosságunk törékeny és bizonyos értelemben, álságos.

Albert Camus 1947-ben fejezte be egyik legismertebb és napjaink egyik legaktuálisabb témájú regényét, a Pestist. A könyv a pestis járvány pusztításának két fókuszú: társadalom lélektani és irodalmi megközelítését mutatja be. A regény korhűen dokumentálja, hogy a járvány családokat szakít szét, akik leveleket sem írhatnak egymásnak, a telefonvonalak túlterheltek voltak, legfeljebb táviratozni lehetett.

Az író felhívta az emberiség figyelmét egy nagyon fontos, napjainkban is érvényes tudnivalóra, mely szerint: „a pestis bacilusa sohasem pusztul el, sem el nem tűnik, mert évtizedeken át szunnyadhat a bútorokban és a fehéreneműben, türelmesen várakozik a szobákban, a pincékben, a bőröndökben, a zsebkendőkben és a limlomokban.” [1]

¹ Kanczné Nagy Katalin, PhD., Selye János Egyetem, kancznenagyk@uj.s.sk

² Gál Gyöngyi, PhD., Selye János Egyetem, galg@uj.s.sk

Az egymással való törődés, társadalmi segítségnyújtás megjelenik a korabeli történelmi feljegyzésekben, írásokban. A járványok a legtöbb helyzetben feloldották az osztályviszályokat, pl. a spanyolnátha alatt elterjedt az önkéntesség és az összefogás, a segítségnyújtás eszméje. A pestis ideje alatt a közösségekben megerősödött az összetartozás, a beteg vagy a nehéz helyzetbe került egyén számíthatott a helyben élő családtagjaira, szomszédjaira és gyülekezetére is. Nem volt ritka a megözvegyült szomszédok házasságkötése vagy a szomszédok, családtagok árváinak felnevelése sem.

Olvasva a fenti idézetet, ismét meglepődve konstatáljuk, hogy mennyire nem változik semmi a világban. Ugyanazzal az emberi hozzáállással: bizonytalansággal, szomorúsággal és jó esetben az egymásba és Istenbe vetett hittel próbálunk kitartani, reménykedve, hogy visszakapjuk majd a vírushelyzet előtti életünket [5].

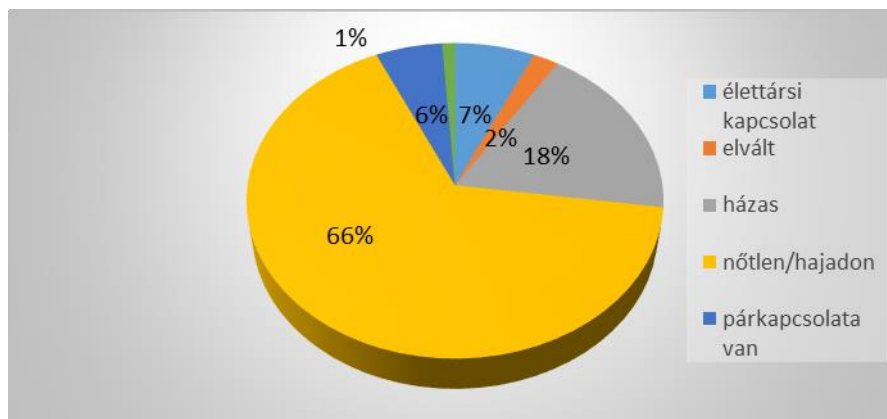
A Socio.hu [7] a pandémia első magyarországi hullámának tetőzése táján, 2020 áprilisában körkérdezt intézett a hazai társadalomkutatókhoz, amelynek a fókuszában a rövid távon is észlelhető társadalmi hatások voltak. Napjainkban a családon és közösségeken belüli szolidaritás kérdésköre kapcsán *Utasi Ágnes* társadalomkutató úgy gondolja, hogy Magyarországon a felnőtt generációk között a pandémia időszaka alatt – különösen az azonos településen élő családok között – jól működött a funkcionális és emocionális mindennapi segítségnyújtás. Ez a tény azzal magyarázható, hogy a vírustól való félelem megváltoztatta az emberek közötti szociális és társadalmi viszonyokat. Az eddig ismert minta szerint, gyakoribb volt a segítségnyújtás az idősektől a fiatalabb generáció felé, míg a pandémia hatására ez megváltozott, most a felnőtt fiatalok féltéssel gondoskodtak idős szüleikről. Ugyanakkor ez a fajta segítségnyújtás létrejött idegen fiatalok és egyedülálló, rászoruló idős emberek között is. A kutató hangsúlyozza, hogy a pandémia előtti időszakban a fiatal szülők rendszeresen igényelték a helyben élő szüleik (nagyszülők), segítségét. A vírushelyzet következményeként, a távolságtartás miatt, virtuálissá váltak a generációk közötti kapcsolatok. Fontos kérdésként fogalmazódik meg, hogy a változások következményeként, a jövőben hogyan áll helyre a generációk közötti közvetlen kapcsolat? Mennyi időt töltenek majd együtt a nagyszülők az unokáikkal? Ki gondolja majd az idős szülőket? A családok, partnerek, hosszan tartó, állandó együttléte fokozhatja a családi kohéziót, ugyanakkor az összezártsággal járó gyakori konfliktusok lazíthatják is a köteléket. A legtöbb család még soha nem töltött ilyen hosszú időt együtt, mint most. Kérdés, hogy a hosszan tartó szoros együttlét pozitív hatása a jövőben is megmarad-e, erősítve a család és párkapcsolat közösségét, vagy éppen ellenkezőleg, a kényszerű összezártság által generált konfliktusok hatására felbomlik az egység.

Csatlakozva a fenti problémakörök értelmezéséhez, válaszokat keresve az egyetemisták konfliktusmegoldással kapcsolatos problémáira, saját kutatásunkban a Selye János Egyetem hallgatóinak a pandémia alatti konfliktusmegoldási stratégiáit vizsgáltuk. Ennek a problémának a feltárására egy akciókutatást végeztünk 2020 júniusában, a Selye János Egyetem hallgatóinak részvételével [4]. A vírus második - harmadik hullámát megélve, a kutatást megismételtük 2021. április-június hónapjaiban. Továbbra is a fő kutatási kérdésünk, amelyre választ kerestünk: *Milyen problémakezelési stratégiák jelennek meg legnagyobb gyakorisággal az egyetemisták körében?* Emellett igyekeztünk feltárni a következőket is: *Milyen összefüggések vannak a konfliktuskezelésre vonatkozó stratégiák és a hallgatók neme, családi állapota, párkapcsolataik pandémia alatti állapota, gyermekeik léte, illetve gyermektelen voltak, vallásosságuk, valamint a velük együtt élő személyek hatásai között?*

A kutatás mérőeszköze: a Folkman és Lazarus-féle Konfliktusmegoldó Kérdőív magyar adaptációja (1986) [8]. A mérőeszköz eredeti, 66 tételű változatát egy 138 fős vizsgálati csoporttal vettük fel 2020. június 5. és 30. napja között. A második vizsgálatra 2021. április 28. és június 15. között került sor 88 fő részvételével.

A vizsgálati minta

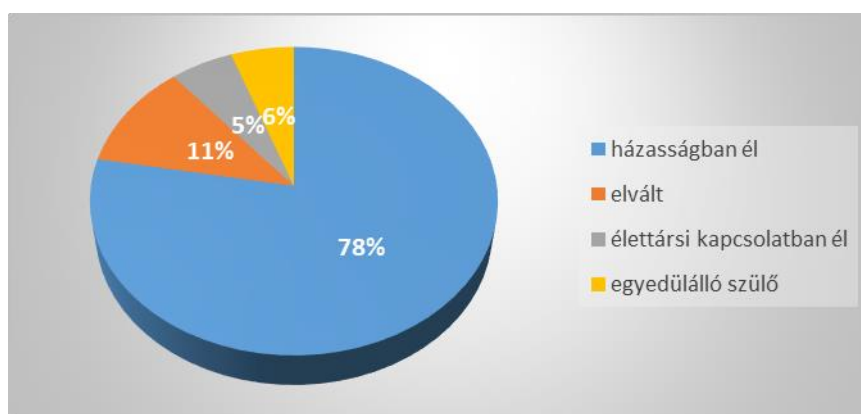
A 2021-ben vizsgált egyetemisták 86,4%-a nő, 13,6%-a férfi. A családi állapot szempontjából a többség még hajadon, illetve nőtlen. Utánuk a legnagyobb gyakoriságot a házas hallgatók képviselik. Az együttélés egyéb formáinak megvalósulását és megjelenési arányát az 1. ábra mutatja.

1. ábra: A családi állapot és az együttélési formák aránya

A nemek szerinti megoszlás és a családi állapot keresztábra elemzése azt mutatja, hogy a férfi hallgatók jelentős többsége (83,33%) nőtlen és nincs párkapcsolata. 1,1%-a nős, illetve 1,1%-a a szüleivel él.

A vizsgálatban megkérdeztük, hogy gyermekeik vannak-e? Az összes megkérdezett ötödének, 20,5%-ának van gyermeke. Összevetve ezt az adatot a családi állapottal az rajzolódik ki, hogy a gyermekes szülők legnagyobb arányban a házasságban élő egyetemisták körében vannak. Második legnagyobb gyakoriságot az elvált a gyermekes válaszolók képezik, s legkisebb arányban a gyermeküket egyedülállóként nevelő szülők, illetve az élettársi kapcsolatban élők vannak. (2. ábra)

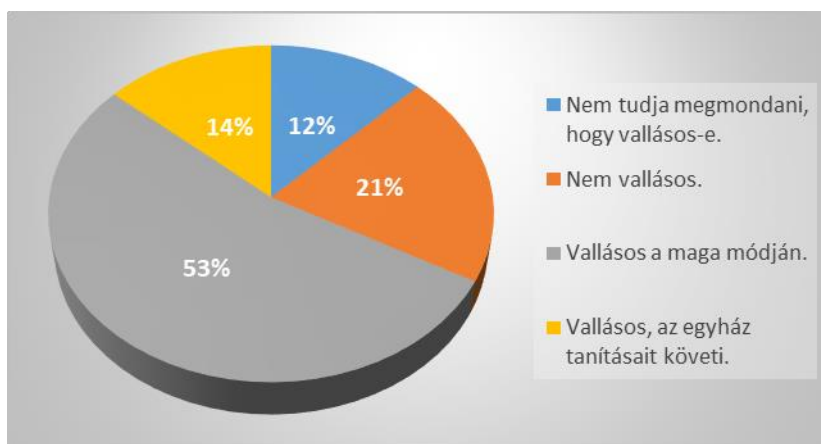
2. ábra: A gyermekes hallgatók családi állapot szerinti megoszlása

A kérdőívben felmérésre került, hogy a 2021-es évben bevezetett korlátozások idején kivel vagy kikkel éltek együtt hallgatóink? Az 1. táblázat szemlélteti a megkérdezettek által leírt együttélési formákat a pandémia ezen időszakára vonatkozóan.

1. táblázat: Kikkel éltek együtt a hallgatók a 2021-es év téli/tavaszi időszakában a pandémia miatt bevezetett korlátozások idején?

Kivel/kikkel élt együtt?	Megkérdezettek száma (fő)
Szüleivel és testvéreivel	43
Partnerrel és a gyerme(ke)kkel	21
Csak az anyjával és a testvéreivel	5
Csak a partnerrel	5
Anyjával és a nevelőapjával meg a testvérekkel	4
Apjával, nevelőanyjával és a testvérekkel	2
Szüleivel és párjával	2
Csak az anyjával	1
Csak az apjával	1
Csak a gyermekkel	1
Nagyszülőkkel	1
Párjával, párja testvérével és a párja anyjával	1
Párjával és párja szüleivel	1

Mivel vizsgálati kérdéseink között szerepelt a vallásosság és a konfliktuskezelés kapcsolatának feltárása, megkértük a kitöltőket, válasszák ki, hogy az itt felsoroltak közül melyik állítással tudják magukat leginkább jellemezni: 1. vallásos vagyok, az egyház tanításait követem; 2. vallásos vagyok a magam módján; 3. nem vagyok vallásos; 4. nem tudom, hogy vallásos vagyok-e. Az eredményeket a 3. ábra prezentálja.

3. ábra: Mennyire tartják magukat vallásosnak a megkérdezettek?

A problémakezelési stratégiák gyakorisága

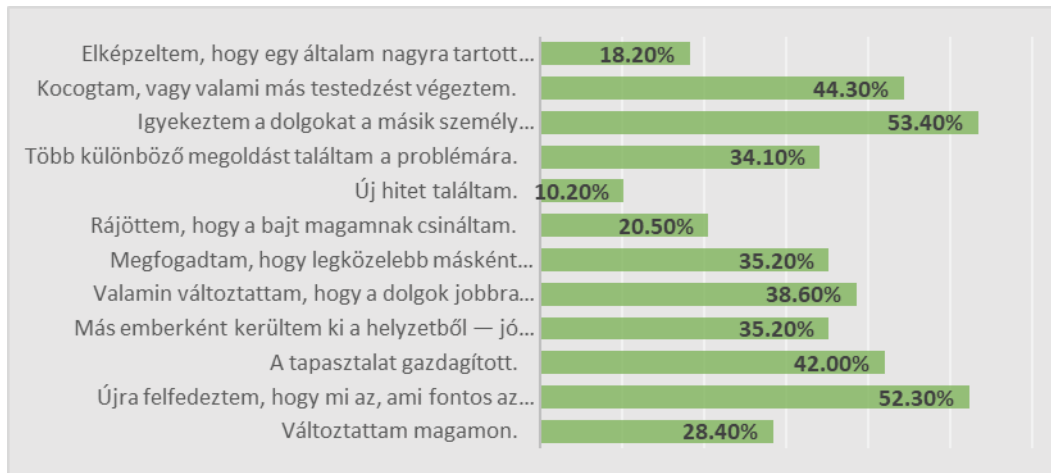
A Lazarus és Folkman által kifejlesztett Konfliktusmegoldó Kérdőív teljes változatát használtuk fel annak vizsgálatára, hogy hallgatóink miként élték meg, hogyan kezelték és dolgozták fel konfliktusaikat a pandémia miatt kialakult helyzetben. A kitöltés előtt megkértük őket, hogy minden olyan külső és belső összeütközéseiket vegyék számba, melyek a korlátozások alatti időszakban érték őket. Válasszanak ki ezek közül egyet, amely a legnagyobb hatást gyakorolta rájuk, s erre vonatkoztatva töltsék ki a kérdőívet.

A mérőeszköz 66 tételből áll és 7 probléma-megoldási stratégiát vizsgál: I. Pozitív átértékelés; II. Menekülés-elkerülés; III. Szociális támaszkeresés; IV. Távolítás-elfogadás; V. Konfrontálódás; VI. Tervszerű probléma megoldás - Önkontroll; VII. Visszahúzódás – Kontrollvesztés - Segítségkérés szakembertől. A megkérdezettek, minden állítás után egy három fokozatú skálán fejezhették ki véleményüket: 1. nagyon jellemző volt; 2. alig volt jellemző; 3. nem

volt jellemző. Jelen tanulmányunkban a nagyon jellemző válaszok adatainak összehasonlító elemzése kerül bemutatásra az előzőekben ismertetett kutatási kérdések megválaszolásával összefüggésben.

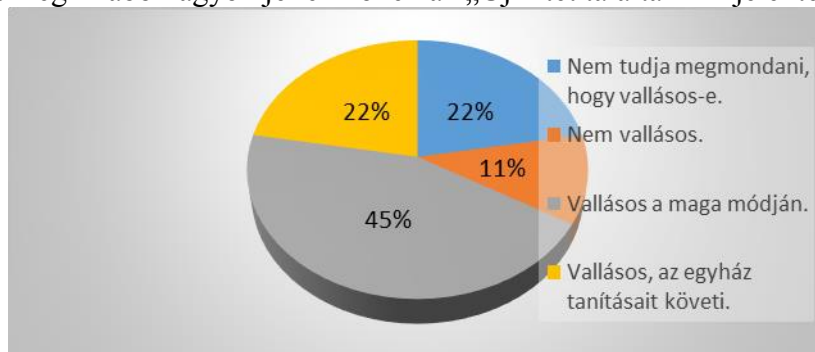
I. Pozitív átértékelés probléma-megoldási stratégia:

A válaszolók több mint fele kezelte a legmeghatározóbb konfliktusát oly módon, hogy a másik személy szempontjából is igyekezett nézni a problémahelyzetet (53,4%), illetve a tapasztalat hatására változás következett be szemléletében: „Újra felfedeztem, hogy mi az, ami fontos az életben.” (52,5%) (4. ábra)

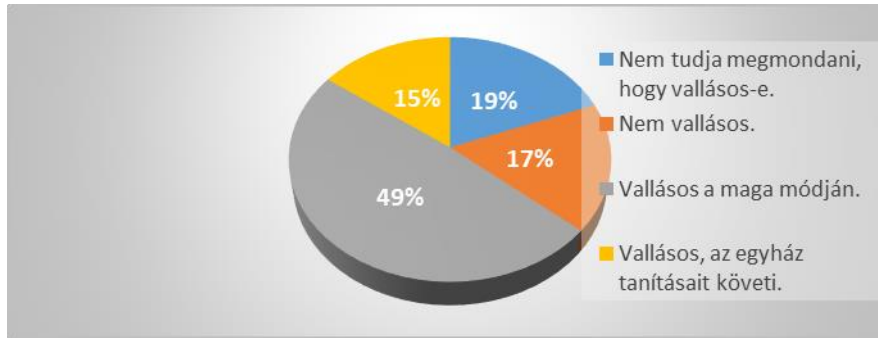
4. ábra: A Pozitív átértékelés stratégia nagyon jellemző válaszainak gyakorisága

Az összes megkérdezett a legkisebb arányban (10,2%) találta nagyon jellemzőnek önmagára nézve, hogy a probléma-helyzet megoldásában új hitet talált magának. A vallásos érzülettel összehasonlítva azt kaptuk eredményül, hogy az önmagukat „a maguk módján” vallásosnak érzők gondolták leginkább nagyon jellemzőnek az „Új hitet találtam” kijelentést. (5. ábra)

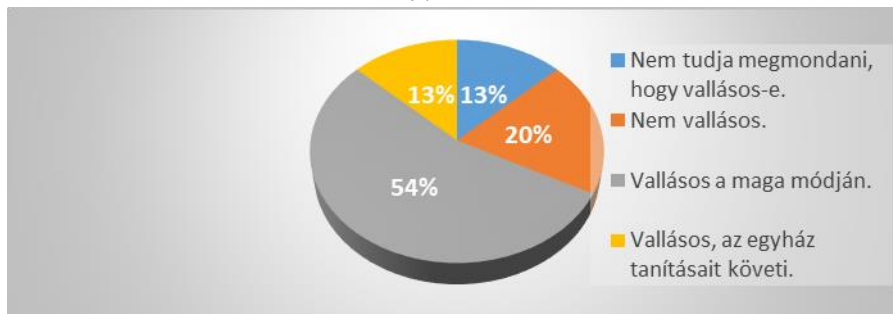
5. ábra: Az „Új hitet találtam” kijelentés nagyon jellemző válaszainak és a vallásos érzületre vonatkozó válaszok kereszttábla-elemzése

A vallásos érzülettel kapcsolatos további kereszttábla-elemzések a legnagyobb gyakorisággal rendelkező kijelentések körében is hasonló eredményekhez vezettek. (6. ábra) (7. ábra)

6. ábra: Az „Igyekeztem a dolgokat a másik személy szempontjából nézni” kijelentés nagyon jellemző válaszainak és a vallásos érzületre vonatkozó válaszok keresztábra-elemzése

7.

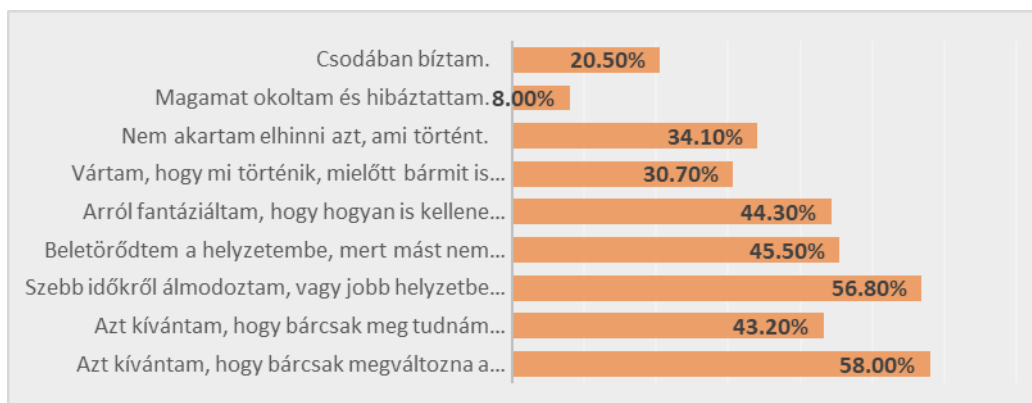

8. ábra: Az „Újra felfedeztem, hogy mi az, ami fontos az életben” kijelentés nagyon jellemző válaszainak és a vallásos érzületre vonatkozó válaszok keresztábra-elemzése

Mindezek arra engednek következtetni, hogy a vallásos érzülettel rendelkező, ugyanakkor szilárd hittel nem bíró válaszadók a konfliktusmegoldásaik során nagyobb arányban változtatnak szemléletükön.

II. Menekülés-elkerülés probléma-megoldási stratégia:

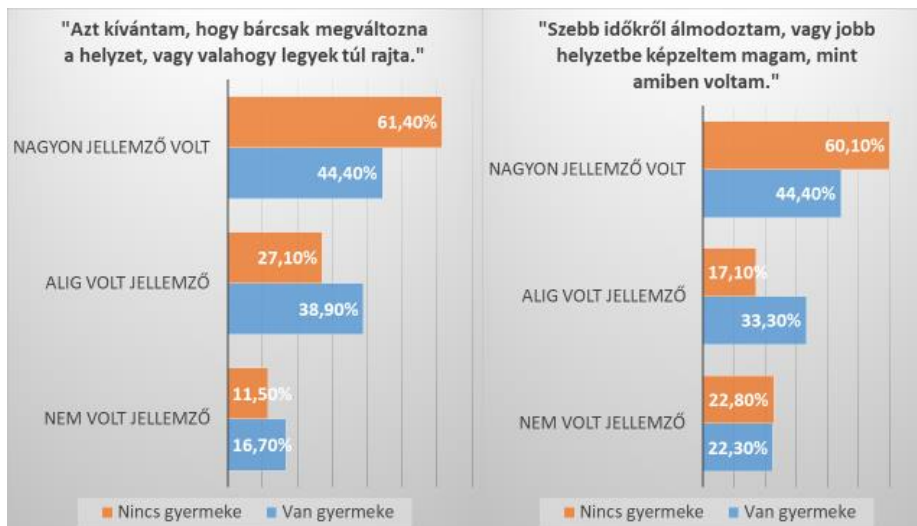
A megkérdezett egyetemisták több mint fele (58%) tartotta nagyon jellemzőnek saját viselkedésére, hogy „Azt kívántam, hogy bárcsak megváltozna a helyzet, vagy valahogy legyek túl rajta.” Nagy gyakoriságot (56,8%) még a következő kijelentés mutat: „Szebb időkről álmodtam, vagy jobb helyzetbe képzeltem magam, mint amiben voltam.” (8. ábra)

9. ábra: A Menekülés-elkerülés probléma-megoldási stratégia nagyon jellemző válaszainak gyakorisága

Az összehasonlító elemzések arra világítanak rá, hogy a férfiak és a nők között nincs jelentős különbség a válaszadásban. (Férfiak: 50%, ill. 58,3%; nők: 59,2%, ill. 56,6%.)

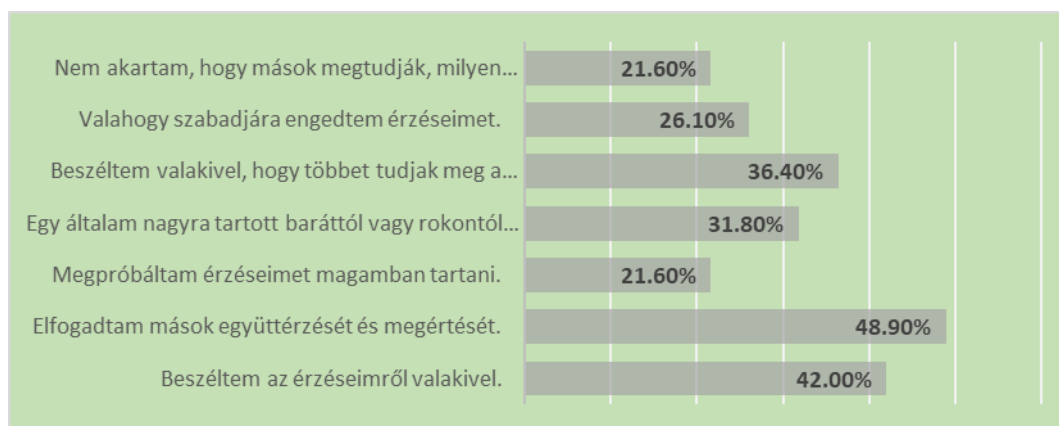
A gyermekes, illetve gyermektelen hallgatók körében végzett keresztábra-elemzések arra engednek következtetni, hogy a gyermekes válaszadók kevésbé érezték nagyon jellemzőnek magukra nézve a menekülés, elkerülés teljes mintában legnagyobb gyakorisággal szereplő állításait. (9. ábra)

10. ábra: A Menekülés-elkerülés probléma-megoldási stratégia leggyakoribb állításai a gyermekes, illetve gyermektelen egyetemisták körében

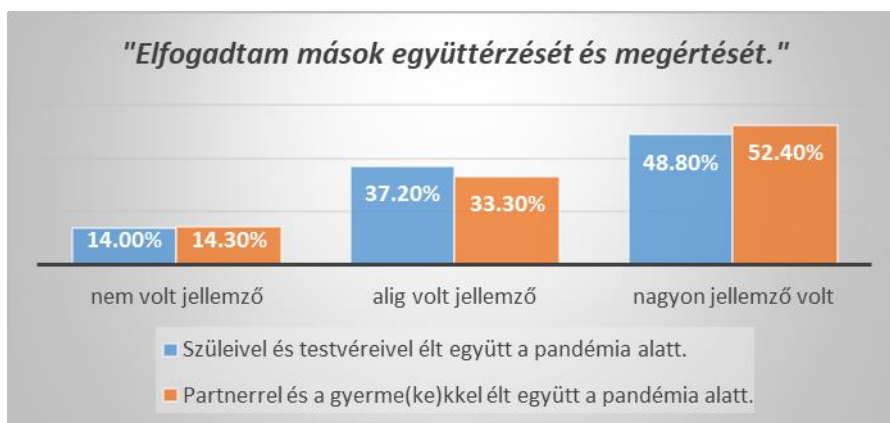
III. Szociális támaszkérés probléma-megoldási stratégia:

A szociális támaszkérés stratégiához tartozó állítások közül a legnagyobb gyakorisággal az „Elfogadtam mások együttérzését és megértését” kijelentés szerepelt (48,9%). (10. ábra)

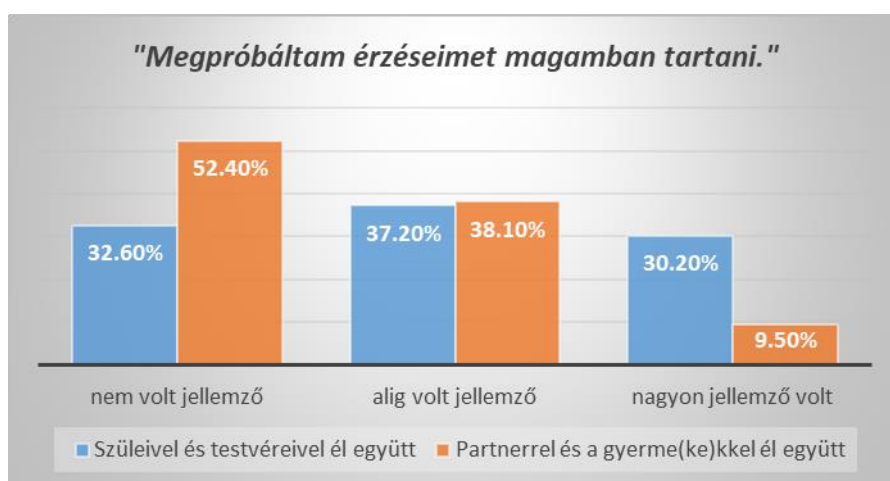
11. ábra: A Szociális támaszkérés probléma-megoldási stratégia nagyon jellemző válaszainak gyakorisága

Összevetettük a mért adatot a két leggyakoribb együttélési formával, melyeket a hallgatók nevesítettek a 2021-es év téli/tavaszi időszakában a pandémia miatt bevezetett korlátozások időszakára vonatkozóan. Az eredmények azt mutatják, hogy nincs jelentős különbség, tehát az, hogy kikkel éltek együtt a hallgatók, nem befolyásolta döntően viselkedésüket mások együttérzésének és megértésének elfogadását illetően. (11. ábra)

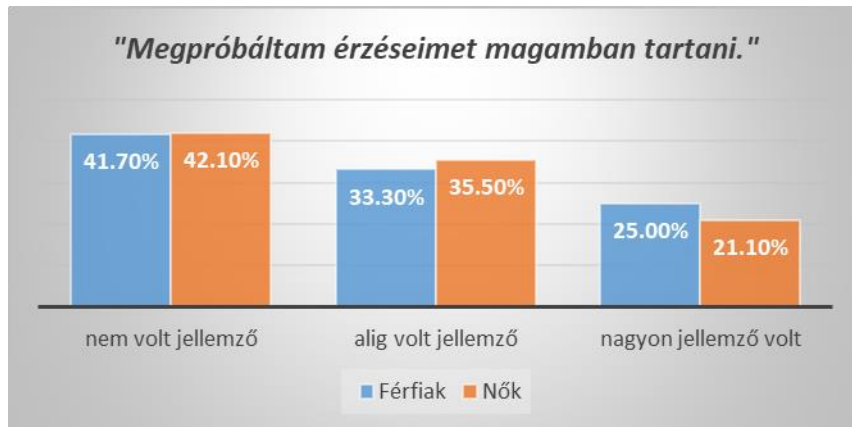
12. ábra: Az „Elfogadtam mások együttérzését és megértését” kijelentés gyakorisága a legnagyobb számú együttélési formák körében

A szociális támaszkeresés stratégiához tartozó állítások közül a legalacsonyabb gyakorisággal a „Megpróbáltam érzéseimet magamban tartani” kijelentés jelent meg. A nyert adatokat ismét összehasonlítottuk a két leggyakoribb együttélési formával. A diagram jól szemlélteti, hogy a gyermekkel együtt élők nagyobb mértékben tartották magukban érzéseiket, mint azok, akik felmenőikkel és testvéreikkel éltek együtt. A gyermekkel együtt élők több mint fele megpróbálta elrejtetni érzéseit. (12. ábra)

13. ábra: A „Megpróbáltam érzéseimet magamban tartani” kijelentés gyakorisága a legnagyobb számú együttélési formák körében

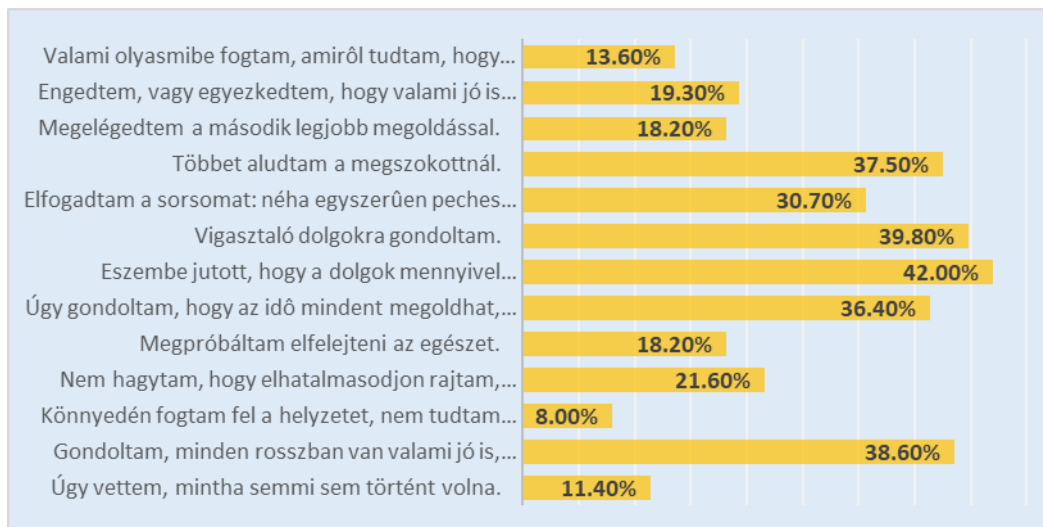
Ugyanakkor a nemek szerinti összehasonlítás nem mutat jelentős különbségeket. A nők és a férfiak nagyon hasonló arányban rejtették el érzelmeiket. (13. ábra)

14. ábra: A „Megpróbáltam érzéseimet magamban tartani” kijelentés nemek szerinti gyakorisága

IV. Távolítás—elfogadás probléma-megoldási stratégia:

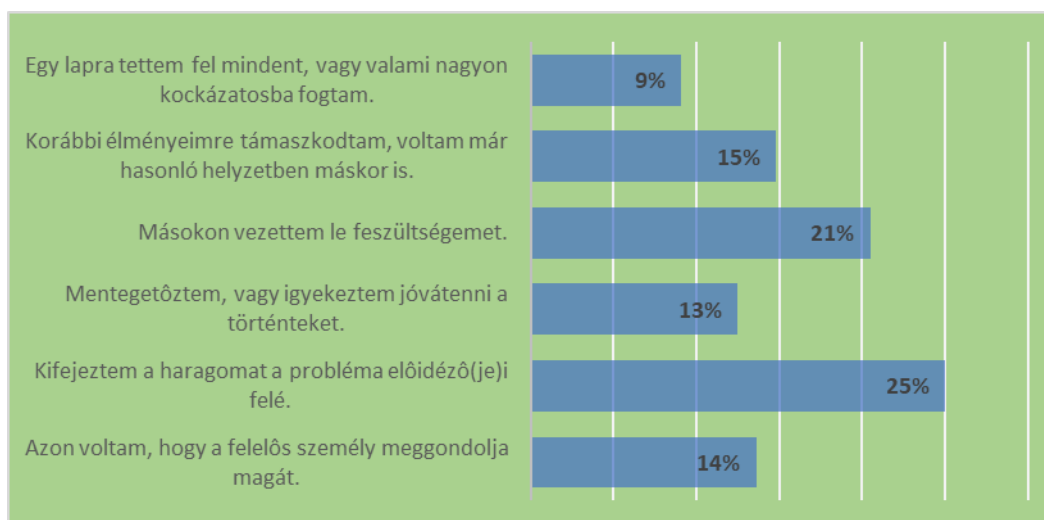
A stratégiához tartozó állítások gyakoriságának vizsgálata nagyon határozottan mutatja, hogy a hallgatók nem tudták könnyedén felfogni a helyzetet, nem tudták nem komolyan venni a történeteket. A leginkább a következők jellemezték hozzáállásukat: „Eszembe jutott, hogy a dolgok mennyivel rosszabbak is lehetnének” (42%); „Vigasztaló dolgokra gondoltam” (39,8%); „Gondoltam, minden rosszban van valami jó is, próbáltam derűsen felfogni a dolgokat” (38,6%); „Többet aludtam a megszokottnál” (37,5%). (14. ábra)

15. ábra: A Távolítás—elfogadás probléma-megoldási stratégia nagyon jellemző válaszainak gyakorisága

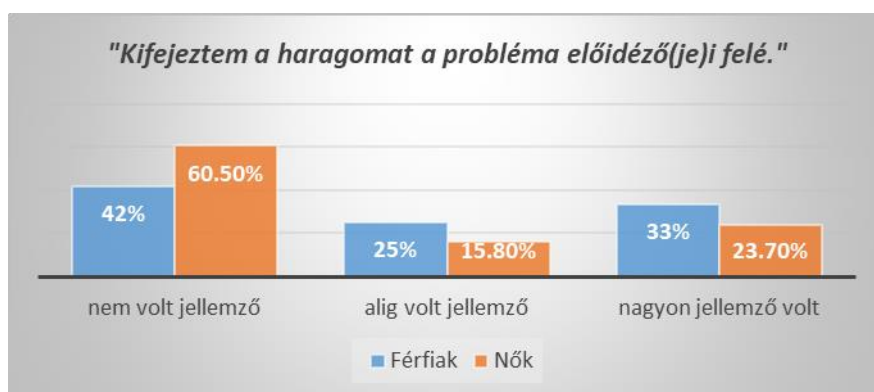
V. Konfrontálódás probléma-megoldási stratégia:

Az eredmények alapján kimutatható, hogy a megkérdezettek a legkevésbé a kockázatos tevékenységek vállalásával oldották meg konfliktusaikat. Magatartásukra legjellemzőbb a harag kifejezése volt. (15. ábra)

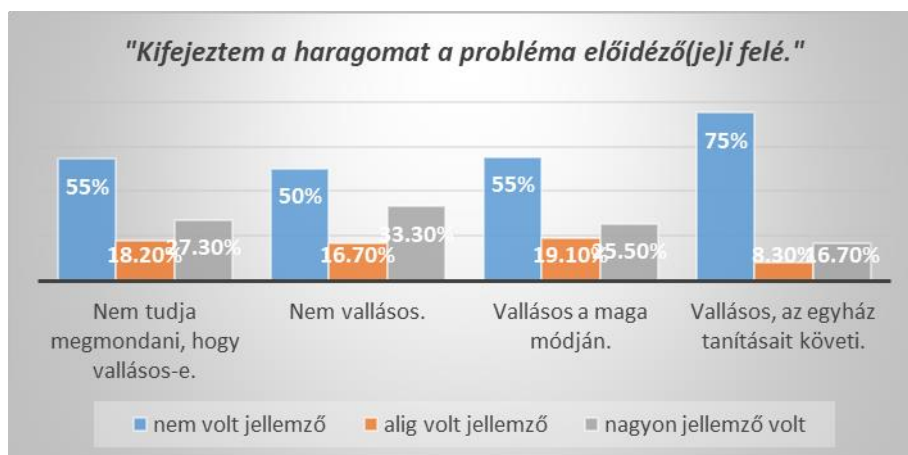
16. ábra: A Konfrontálódás probléma-megoldási stratégia nagyon jellemző válaszainak gyakorisága

A nemek szerinti összehasonlítás eredményei arra utalnak, hogy a férfiakra jellemzőbb volt a harag kifejezése. A hölgyek jelentős többsége (60,5%) nem tartotta magára nézve meghatározó viselkedésnek a negatív érzelmek kifejezését, míg a férfiak egyharmada (33,3%) viszont nagyon meghatározónak vélte. (16. ábra)

17. ábra: A "Kifejeztem a haragomat a probléma előidéző(je)i felé" kijelentés nemek szerinti gyakorisága

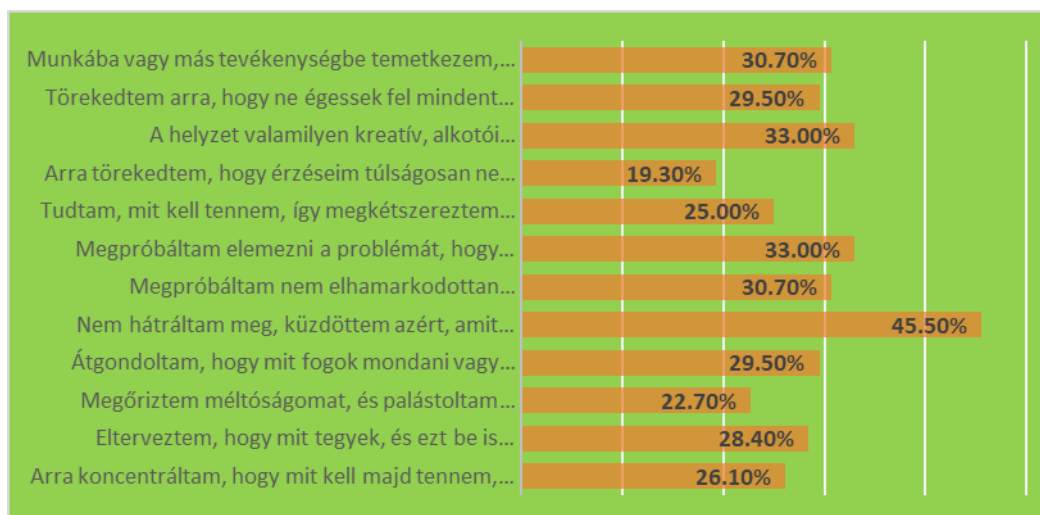
A vallásosság szerinti keresztábra-elemzés alapján a harag kifejezése markánsan a vallásos megkérdezettek körében fordult elő legkevésbé. 75%-ban egyáltalán nem volt rájuk jellemző, hogy kifejezték volna ezen negatív érzésüket a probléma előidézője irányába, s emellett náluk a legalacsonyabb a nagyon jellemző viselkedés (6,7%). (17. ábra)

18. ábra: A "Kifejeztem a haragomat a probléma előidéző(je)i felé" kijelentés vallásosság szerinti gyakorisága

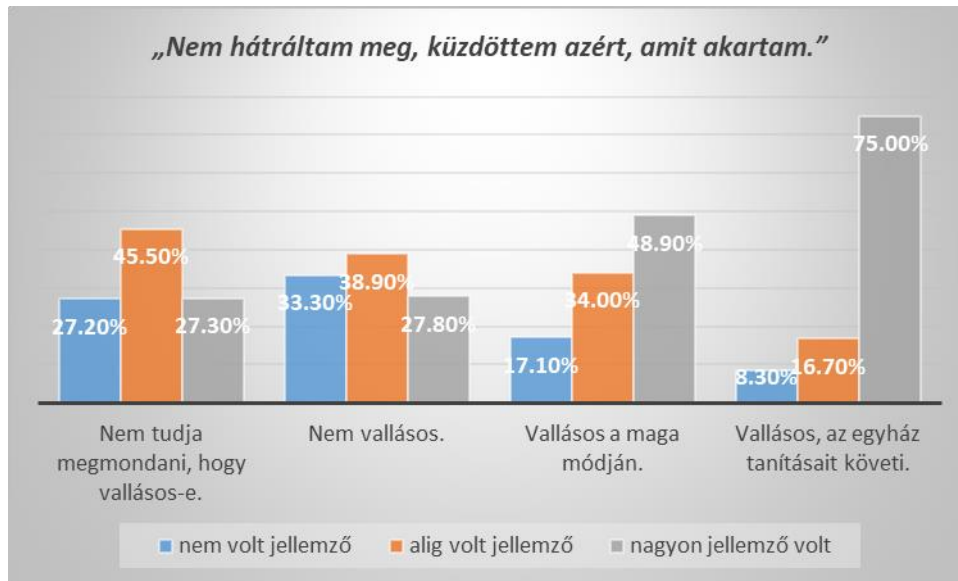
VI. Tervszerű problémamegoldás - Önkontroll probléma-megoldási stratégia:

A „Nem hátráltam meg, küzdöttem azért, amit akartam” kifejezést találták magukra nézve a legjellemzőbbnek (45,5%) a hallgatók a tervszerű problémamegoldás - önkontroll probléma-megoldási stratégia állításai közül. (18. ábra)

19. ábra: A Tervszerű problémamegoldás - Önkontroll probléma-megoldási stratégia nagyon jellemző válaszainak gyakorisága

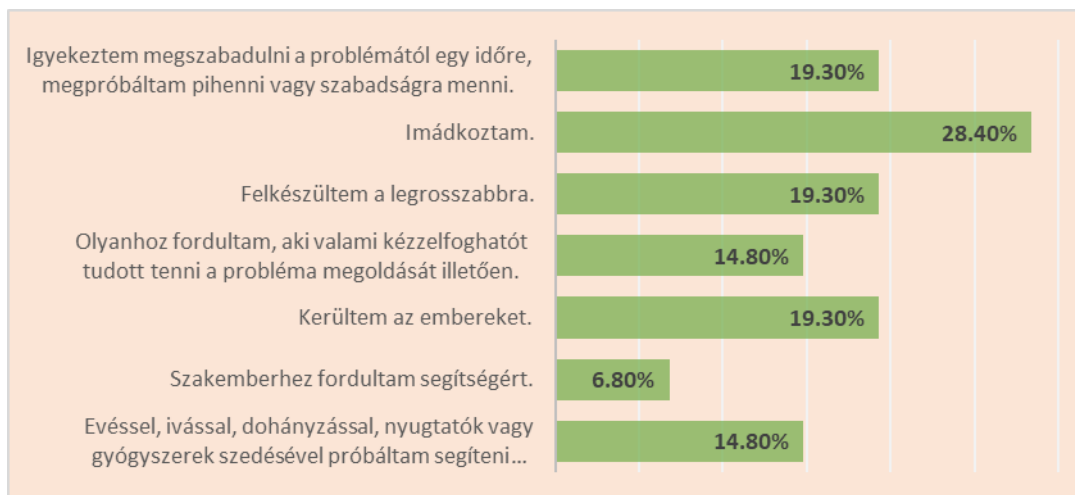
A vallásosság szerinti összehasonlító elemzés azt mutatja, hogy minél inkább vallásosnak mondta magát a megkérdezett, annál inkább jellemezte a kitartás, a küzdelem, az elhatározás véghezvitele. (19. ábra)

20. ábra: A „Nem hátráltam meg, küzdöttem azért, amit akartam” kijelentés vallásosság szerinti gyakorisága

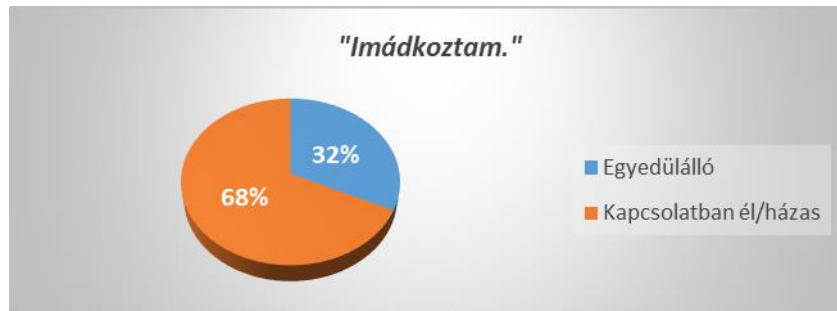
VII. Visszahúzóadás – Kontrollvesztés – Segítségkérés szakembertől probléma-megoldási stratégia:

A stratégiához tartozó megoldások közül az „Imádkoztam” szerepel a legnagyobb gyakorisággal (28,4%) az intenzitás-skála nagyon jellemző fokán. A megkérdezettek legkevesebbé (6,8%) a szakemberhez fordulást választották problémájuk megoldásaként. (20. ábra)

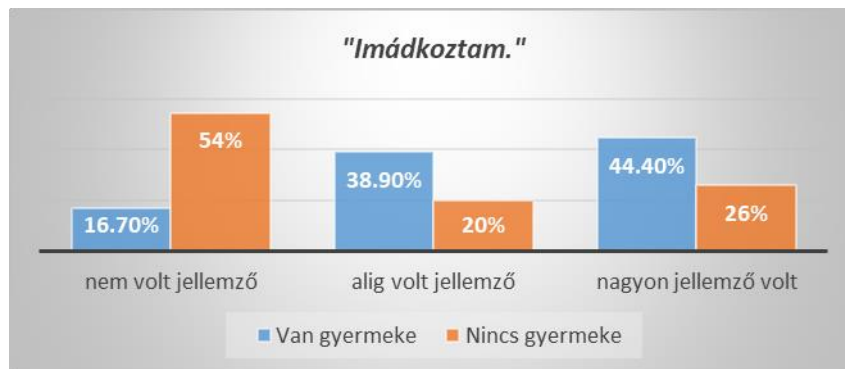
21. ábra: A Visszahúzóadás – Kontrollvesztés – Segítségkérés szakembertől probléma-megoldási stratégia nagyon jellemző válaszainak gyakorisága

Elemeztük a nagyon jellemző választ adókat abból a szempontból, hogy párkapcsolatban élnek-e vagy sem. Az eredmények azt mutatják, hogy azok a hallgatók, akik az ima erejével oldották problémáikat nagyobb arányban a párkapcsolatban élők között vannak. (21. ábra)

22. ábra: Az „Imádkoztam” kijelentés párkapcsolat-típus szerinti gyakorisága a nagyon jellemző intenzitásfokon

Megvizsgáltuk, hogy a gyermekes, illetve gyermektelen hallgatók között van-e eltérés ezen problémamegoldás kapcsán. Az adatok elemzése rámutatott, hogy a gyermekesek körében nagyobb arányban (44,4%) vannak azok a válaszadók, akik nagyon jellemzőnek érezték életükben, hogy imádkoztak a pandémia általunk vizsgált időszakában. (22. ábra)

23. ábra: Az „Imádkoztam” kijelentés gyakorisága a gyermekesek és gyermektelenek körében

Összegzés

Vizsgálatunk szervesen kapcsolódik a Selye János Egyetemen működő Ratio Kutatócsoport munkájához, azaz a pedagógus-jelöltek személyiségének, tanulási stílusának, motivációinak és viselkedésének minél szélesebb körben való feltárásához [2], [3], [9]. Jelen kutatásunk során arra kerestünk választ, milyen problémakezelési stratégiák jelentek meg legnagyobb gyakorisággal az egyetemisták körében a 2021. tavaszán megjelenő pandémia idején? Vizsgálatunk fókuszába a következőket állítottuk. Milyen összefüggések vannak a konfliktuskezelésre vonatkozó stratégiák és a hallgatók neme, családi állapota, párkapcsolataik pandémia alatti állapota, gyermekeik léte, illetve gyermektelen voltak, vallásosságuk, valamint a velük együtt élő személyek hatásai között?

A kutatási mintában résztvevő hallgatók családi állapotát figyelembe véve a többség még hajadon, illetve nőtlen. Utánuk a legnagyobb gyakoriságot a házas hallgatók képviselik. A megkérdezettek ötödének, 20,5%-ának van gyermeke. Továbbá fontos adatként jelenik meg, hogy a megkérdezettek nagy többsége a családjával élt együtt a korlátozások időszaka alatt. A vallásosság kérdéskörében kapott válaszok többsége (53,40%) azt bizonyítja, hogy a válaszadók nagyobb része „vallásos a maga módján”.

Figyelembe véve a stratégiák megoszlását elmondhatjuk, hogy a *Pozitív átértékelés probléma-megoldási stratégia* kategóriában a válaszolók több mint fele kezelte a legmeghatározóbb

konfliktusát oly módon, hogy a másik személy szempontjából is igyekezett nézni a probléma-helyzetet (53,4%), illetve a tapasztalat hatására változás következett be szemléletében: „Újra felfedeztem, hogy mi az, ami fontos az életben.” (52,5%). A vallásos érzületet figyelembe véve, azt kaptuk eredményül, hogy az önmagukat „a maguk módján” vallásosnak érzők gondolták leginkább nagyon jellemzőnek az „Új hitet találtam” (44,40%) kijelentést. Az eredmények ebben a kategóriában arra engednek következtetni, hogy a vallásos érzülettel rendelkező, ugyanakkor szilárd hittel nem bíró válaszadók a konfliktusmegoldásaik során nagyobb arányban változtattak szemléletükön. A *Menekülés-elkerülés probléma-megoldási stratégia* kategóriában a megkérdezett egyetemisták több mint fele (58%) tartotta nagyon jellemzőnek saját viselkedésére, hogy „Azt kívántam, hogy bárcsak megváltozna a helyzet, vagy valahogy legyenek túl rajta.” Továbbá jellemző, hogy a férfiak és a nők között nincs jelentős különbség a válaszadásban. A gyermekes, illetve gyermektelen hallgatók körében végzett kereszttábla-elemzések arra engednek következtetni, hogy a gyermekes válaszadók kevésbé érezték nagyon jellemzőnek magukra nézve a menekülés, elkerülés teljes mintában legnagyobb gyakorisággal szereplő állításait. A *Szociális támaszkeresés probléma-megoldási stratégia* kategóriában figyelve arra, hogy a hallgatók kikkel éltek együtt a pandémia alatt, az állapítható meg, hogy a gyermekkel együtt élők nagyobb mértékben tartották magukban érzéseiket, mint azok, akik felmenőikkel és testvéreikkel éltek együtt. A gyermekkel együtt élők több mint fele megpróbálta elrejtetni érzéseit. Ez azzal is magyarázható, hogy családon belül a szülők felelősnek érzik magukat a gyermekeikért, nem akarták terhelni, megijeszteni őket a negatív viselkedésükkel. A nemek szerinti összehasonlítás ebben az esetben sem mutat jelentős különbséget. A *Távolítás—elfogadás probléma-megoldási stratégia* kategóriában megjelenik, hogy a hallgatók nem tudták könnyedén elfogadni a már egy jó ideje kialakult helyzetet, nem tudták nem komolyan venni a történeteket. Ezt bizonyítja a hallgatók azon nyilatkozata, mely szerint „Eszembe jutott, hogy a dolgok mennyivel rosszabbak is lehetnének” (42%); „Vigasztaló dolgokra gondoltam”(39,8%). A *Konfrontálódás probléma-megoldás* kategóriában a mért értékek az mutatják, hogy a megkérdezett hallgatók a pandémia előrehaladtával agresszívebb viselkedést mutattak. A megkérdezettek 25%-a nagyon jellemzőnek vélte, hogy: „Kifejeztem a haragomat a probléma előidéző(je) felé”. A nemek szerinti összehasonlítás eredményei arra utalnak, hogy a férfiakra jellemzőbb volt a harag kifejezése, mint a női válaszadókra. A vallásosság szerinti kereszttábla-elemzés alapján a harag kifejezése markánsan a vallásos megkérdezettek körében fordult elő legkevésbé, ami azzal is magyarázható, hogy a hit megnyugtató erőként hatott a megkérdezett hallgatókra. A *Tervszerű problémamegoldás - Önkontroll probléma-megoldási* kategóriában a „Nem hátráltam meg, küzdöttem azért, amit akartam” kifejezést találták magukra nézve a legjellemzőbbnek (45,5%) a megkérdezett hallgatók. A vallásosság szerinti összehasonlító elemzés azt mutatja, hogy minél inkább vallásosnak mondta magát a megkérdezett, annál inkább jellemezte a kitartás, a küzdelem, az elhatározás véghezvitele. A *Visszahúzóds – Kontrollvesztés - Segítségkérés* kategóriában a megkérdezettek 28,40%-a az imádkozást választotta, mint segítségkérési formát, ellentétben a szakembertől kért segítséggel. Az eredmények ebben a kategóriában azt mutatják, hogy azok a hallgatók, akik az ima erejével oldották problémáikat, nagyobb arányban a párkapcsolatban élők között vannak (68%). A gyermekes válaszadó körében nagyobb arányban (44,4%) voltak azok a válaszadók, akik nagyon jellemzőnek érezték életükben, hogy imádkoztak a pandémia általunk vizsgált időszakában.

A bevezetőben feltett kérdésre - mely szerint a korlátozások hatására kialakult hosszan tartó szoros együttlét erősíti-e a család és párkapcsolat közösségét? - saját kutatási eredményeink alapján azt tudjuk válaszolni, hogy a hallgatók többsége ebben a helyzetben újra felfedezte, hogy mi az, ami fontos az életben, próbált új hitet találni. A gyermekes válaszadók próbálták összetartani, erősíteni a családi kohéziót, pozitív példát mutatva a gyermekeiknek. Bebizo-

nyosodott, hogy a hitnek, a vallásnak megmaradt, sőt a pandémia ideje alatt felerősödött az összetartó ereje. A vallásos hallgatókat jellemezte leginkább a kitartás, a küzdelem, az elhatározás véghezvitele.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] CAMUS, A. A pestis. Budapest: Jelenkor Kiadó, 2019. 376 s. ISBN: 9789636768669
- [2] CSEHI, Agáta - KANCZNÉ NAGY, Katalin - TÓTH-BAKOS, Anita (2020): Experience education to alleviate fears of educator candidates in their university studies, *Ad Alta Journal of Interdisciplinary Research*, Volume 10 Issue 2, ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733 (online)
- [3] CSEHIOVÁ, Agáta – KANCZNÉ NAGY, Katalin (2019): Az élménypedagógia helye és szerepe a felsőoktatásban, In: *Neveléstudományi kutatások a Kárpát-medencei oktatási térben: A 4. Kárpát-medencei Oktatási Konferencia tanulmánykötete, Pedagogical Research in the Carpathian Basin Educational Space. 4th Carpathian Basin Educational Conference. Oradea. P. 362-374. ISBN978-80-8122-310-5*
- [4] GÁL, Gyöngyi - KANCZNÉ NAGY, Katalin. (2020): Egyetemisták Pandémia Alatti Konfliktusmegoldásának Vizsgálata. 81-88. 10.36007/3730.2020.81.
- [5] GÉRA, E. A spanyolnátha Budapesten. In *Budapesti Negyed*, 2009, vol.17, no. 2, p. 208-232.
- [6] KIERKEGAARD S. (2004): *A csábítás naplója*. Budapest, Kassák Könyv-és Lapkiadó Kft, ISBN 963 910 088 9
- [7] KOVÁCS, É.-TAKÁCS, J. Látjuk-e, mi jön? In. *Electronic Journal Társadalomtudományi Szemle* (online). 2020, vol. 10, no. 2. <https://socio.hu/index.php/so/article/view/808/818>
- [8] LAZARUS, R. S., FOLKMAN, S. (1984): *Stress, Appraisal, and Coping*. New York, Springer
- [9] NAGY Melinda, SZABÓOVÁ Edita, HORVÁTH Kinga, KANCZNÉ NAGY Katalin, TÓTH-BAKOS Anita, ORSOVICS Yvette, STRÉDL Terézia (2018): A lemorzsolódás okainak vizsgálata a harmadéves óvópedagógus hallgatók körében, In: Tóth Péter - Maior Enikő - Horváth Kinga - Kautnik András Duchon Jenő - Sass Bálint (szerk.): *Kutatás és innováció a Kárpát-medencei oktatási térben*, ISBN 978-963-449-115